

FOCUS

Ekvilib
Inštitut

3MUHE
PRAVIČNA TRGOVINA
FAIR TRADE

Focus, društvo za sonaraven razvoj
Maurerjeva 7, 1000 Ljubljana

Ekvilib inštitut
Šišenska cesta 89, 1000 Ljubljana

Zavod 3Muhe
Žabjak 4, 1000 Ljubljana

MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO
DIREKTORAT ZA NOTRANJI TRG

Sektor za gospodarsko pravo, pomoč in prestrukturiranje
gospodarskih družb v težavah in intelektualno lastnino
Kotnikova 5, 1000 Ljubljana

Ljubljana, 18.3.2022

ZADEVA: Stališče civilne družbe o Predlogu direktive o skrbnem pregledu poslovanja podjetij glede trajnosti

Na podlagi poziva k posredovanju stališč o predlogu direktive o skrbnem pregledu poslovanja podjetij glede trajnosti, vam pošiljamo preliminarno stališče. V prihodnje vam bomo posredovali tudi podrobnejšo analizo in stališča.

Okoljska organizacija [Focus](#), [Ekvilib Inštitut](#) in [Pravična trgovina Slovenije](#) se na nacionalni in mednarodni ravni zavzemamo za večjo preglednost družbeno odgovornega poslovanja podjetij in obveznost izvajanja skrbnih pregledov. V sklopu naših prizadevanj za dolžno skrbnost podjetij glede trajnosti se zavzemamo za odpravo nekaznovanosti podjetij za kršitve človekovih pravic in uničenje okolja. Sodelujemo z mrežami organizacij, kot so Friends of the Earth International, European Coalition for Corporate Justice ter Fair Trade Advocacy Office. Nadalje, se organizacija Focus v okviru projekta OurFood.OurFuture povezuje z mrežo organizacij, ki se zavzemajo za spoštovanje okolja in človekovih pravic v dobavnih verigah izdelkov, ki jih uporabljamo v EU.

V okviru evropskih mrež pozorno spremljamo proces, ki je privedel do predloga zakonodaje EU o obvezni dolžni skrbnosti na področju človekovih pravic in okolja s ciljem, da bi zagotovili, da bo primerna za doseganje ciljev preprečevanja škode za ljudi in planet, da bo zagotovila spoštovanje človekovih pravic ter prispevala k našim okoljskim in podnebnim ciljem ter zagotovila prizadetim ljudem po vsem svetu pravično popravilo in poplačilo škode. Po objavi predloga 23. februarja 2022 delimo naš prvi odziv.

1. **Skrbni pregled poslovanja naj bo obveznost, ki jo morajo podjetja učinkovito izvajati s stalnimi, konkretnimi in ustreznimi ukrepi, ne le z obveznostjo izvajanja postopka ali poročanja.** Predlog vključuje obvezo za izvajanje potrebne skrbnosti, ki od podjetij zahteva spoštovanje človekovih pravic in okolja v okviru lastnega poslovanja, v okviru poslovanja hčerinskih družb in dobaviteljev oz. drugih nadzorovanih enot, ki so s podjetjem pomembno povezana in v okviru njihovih globalnih vrednostnih verig. Omejitev na podjetja s pomembno povezavo / vzpostavljenim sodelovanjem pretirano omeji obvezo potrebne skrbnosti in izključi velik del globalnih vrednostnih verig in potencialnih kršitev. Predlog se tudi pretirano zanaša na pogodbeno zagotovila. Hkrati pa predlog le omejeno krije odgovornost podjetja da omeji vplive na podnebje.
2. **Podnebno krizo je potrebno jemati resno.** Dolžna skrbnost na področju podnebja mora biti vključena v konkretne obveznosti podjetij, da prepoznajo podnebna tveganja v svojih vrednostnih verigah in sprejmejo kratkoročne, srednje- in dolgoročne ukrepe za zmanjšanje skupnih emisij v svojih globalnih vrednostnih verigah. V predlogu podnebne obveznosti tudi niso povezane s civilnopravno odgovornostjo. Zakonodajni predlog sicer vključuje možnost ponovne ocene, ali je potrebno podnebje vključiti med glavne obveznosti. Toda to je predvideno šele 7 let po začetku veljavnosti direktive. **Podnebne ukrepe potrebujemo zdaj, ne čez desetletje.**
3. Vključitev civilnopravne odgovornosti **matičnih in vodilnih podjetij za škodo s strani njihovih hčerinskih družb in v njihove vrednostne verige je glavna prednost tega predloga.** Pomembno pa je, da se odpravijo pomanjkljivosti, ki bi žrtvam otežile dostop do pravnih sredstev.
4. **Zagotoviti je potrebno, da zakonodaja zajema vse pomembne človekove pravice ter vplive na okolje in podnebje.** Jasno mora biti navedeno, da je predlagana priloga, ki navaja pravice in prepovedi, ki jih zajema zakonodaja, okviren in ne zaprt ali izčrpen seznam. Razširiti je potrebno seznam, zlasti del o okoljskih obveznostih, ki ne zajema na primer zaščite morja ali razlitja nafte v vodi. To predstavlja veliko pomanjkljivost, zlasti v luči [nedavnega tragičnega razlitja nafte v perujskih vodah španske naftne družbe Repsol](#). Poleg tega je potrebno v prilogo vključiti tudi **Pariški sporazum. To bi lahko zagotovilo, da morajo podjetja izvajati skrbni pregled poslovanja tudi na področju vpliva na podnebne spremembe in biti za posledice tudi pravno odgovorna.**
5. **Direktiva mora vključevati obvezo podjetij, da v izvajanje dolžne skrbnosti vključujejo tudi lastne nabavne prakse.** Trenutni predlog v uvodu jasno prepozna vlogo trgovskih, nabavnih in cenovnih praks pri zagotavljanju spoštovanja človekovih pravic in okolja v vrednostnih verigah, kar pa ni odraženo v direktivi sami. Naslavljanje nabavnih praks podjetij je pomembno, če želimo nasprotovati tekmi do dna (race to the bottom).
6. **Odstraniti je potrebno tudi druge ovire, s katerimi se žrtve soočajo, ko iščejo pravico.** Poleg robustne možnosti civilnopravne odgovornosti je potrebno breme dokazovanja prenesti na podjetja, ne na žrtve. Pomembno je, da morajo podjetja dokaze razkriti in omogočiti dovolj časa, da lahko žrtve zahtevajo popravilo škode. Ljudje morajo imeti možnost vlaganja skupinskih tožb.

FOCUS

Ekvilib
Inštitut

3MUHE
PRAVIČNA TRGOVINA
FAIR TRADE

- 7. Zagotoviti je potrebno pravice prizadetih ljudi in delavcev do sodelovanja in posvetovanja.** Presoja, da se „po potrebi“ posvetujejo s prizadetimi ljudmi, ne sme biti prepuščena podjetjem. Zakonodaja mora zagotoviti popolno spoštovanje in zaščito pravic delavcev (in njihovih predstavnikov) ter skupnosti in posameznikov, ki jih prizadenejo dejavnosti podjetij, s posebno pozornostjo na ranljive skupine.
- 8. Direktiva deluje proti spodbujanju dolgoročnega sodelovanja z dobavitelji,** kar bi lahko močno vplivalo na stabilnost poslovnih sodelovanj majhnih in srednje velikih podjetij (tudi znotraj Evrope). Direktiva namreč naslavlja zgolj »vzpostavljena« sodelovanja. Prav tako je videti, da spodbuja prekinitev poslovnega razmerja brez ustreznih zaščitnih ukrepov ali predhodnih korakov v smeri sodelovanja s poslovnimi partnerji za obravnavanje dejanskih in potencialnih tveganj. S tem nadalje **prelaga odgovornost za izvajanje dolžne skrbnosti in odgovornosti za kršitve na podjetja nižje v svojih dobavnih verigah**, ki pogosto nimajo enakih sredstev in zmogljivosti za obravnavanje dejanskih in potencialnih tveganj kot večja podjetja.

Pošiljamo vam splošna in preliminarne stališča o pomembnih elementih predloga, ki jih ocenjujemo kot dobre ali pomanjkljive. V okviru evropskih mrež pripravljamo bolj podrobno analizo predloga, s katero vas bomo v kratkem tudi seznanili.

Pozivamo vas tudi, da nam posredujete stališče Ministrstva ter drugih relevantnih deležnikov. Zgolj preko dialoga bomo zagotovili resnično spoštovanje človekovih pravic in okolja tudi v dobavnih verigah izdelkov na evropskih policah.

S spoštovanjem,

Živa Kavka Gobbo, predsednica društva Focus

Maruša Babnik, sodelavka za mreženje in vodenje projektov Ekvilib Inštituta

Živa Lopatič, direktorica Zavoda 3MUHE

Elena Lunder, strokovna sodelavka Zavoda 3MUHE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE

Projekt #GoEAtical je sofinanciran s sredstvi Evropske komisije, Raising public awareness of development issues and promoting development education in European Union (DEAR) in s strani Ministrstva RS za Zunanje Zadeve. Stališča, ki so izražena v okviru projekta ne odražajo nujno stališč sofinancerjev in so odgovornost društva Focus in partnerjev